

पश्य देवस्य माहात्म्यं महिमानञ्च नारद । शुभाशुभैः कर्माभिर्यो न लिप्यति कदाचन ।

१२८०

सत्त्वं रजस्तमश्चेति गुणानेतान् प्रचक्षते । एते सर्वशरीरेषु तिष्ठन्ति विचरन्ति च ।

एतान् गुणांस्तु चेन्नो भुङ्क्ते नैभिः स भुज्यते । निर्गुणो गुणभुक् चैव गुणस्तृष्टा गुणाधिकः ।

जगत्प्रतिष्ठा देवेषु पृथिव्यसु प्रलीयते । ज्योतिःस्वापः प्रलीयन्ते ज्योतिर्व्याधौ प्रलीयते ।

खे वायुः प्रलयं याति मनस्याकाशमेव च । मनो हि परमं भूतं तदव्यक्ते प्रलीयते ।

अव्यक्तं पुरुषे ब्रह्मनिष्क्रिये सम्प्रलीयते । नास्ति तस्मात् परतरः पुरुषाद्देव सनातनात् ।

१२८१

नित्यं हि नास्ति जगति भूतं स्यावरजङ्गमं । च्छते तमेकं पुरुषं वासुदेवं सनातनम् ।

सर्वभूतात्मभूतो हि वासुदेवो महाबलः । पृथिवी वायुराकाशमापो ज्योतिश्च पञ्चमम् ।

ते समेता महात्मानः शरीरमिति संज्ञितम् । तदा विप्रति यो ब्रह्मन्नदृश्या लघुविक्रमः ।

उत्पन्न एव भवति शरीरं चेष्टयन् प्रभुः । न विना धातुसंघातं शरीरं भवति कश्चित् ।

न च जीवं विना ब्रह्मन् वायव्येष्टयन्त्युत । स जीवः परिसङ्घातः शेषः सङ्कर्षणः प्रभुः ।

१२८२

तस्मात् सनत्कुमारत्वं यो लभेत् स्वेन कर्मणा । यस्मिंश्च सर्वभूतानि प्रलयं यान्ति संक्षये ।

स मनः सर्वभूतानां प्रद्युम्नः परिपश्यते । तस्मात् प्रसूतो यः कर्त्ता कारणं कार्यमेव च ।

तस्मात् सर्वं सम्भवति जगत् स्यावरजङ्गमम् । सोऽनिरुद्धः स ईशानो व्यक्तः स सर्वकर्मसु ।

यो वासुदेवो भगवान् चेन्नो निर्गुणात्मकः । ज्ञेयः स एव राजेन्द्र जीवः सङ्कर्षणः प्रभुः ।

सङ्कर्षणाच्च प्रद्युम्नो मनोभूतः स उच्यते । प्रद्युम्नाद्योऽनिरुद्धस्तु सोऽहङ्कारः स ईश्वरः ।

१२८३

मत्तः सर्वं सम्भवति जगत् स्यावरजङ्गमम् । अचरञ्च चरञ्चैव सचासचैव नारद ।

मां प्रविश्य भवन्तीह मुक्ता भक्तास्तु ये मम । अहं हि पुरुषो ज्ञेयो निष्क्रियः पञ्चविंशकः ।

निर्गुणो निष्कलश्चैव निर्द्वन्द्वो निष्परिग्रहः । एतत्त्वया न विज्ञेयं रूपवानिति दृश्यते ।

इच्छन्मुहूर्त्तान्निश्चयेमोशोऽहं जगतो गुरुः । माया ह्येषा मया सृष्टा यन्मां पश्यति नारद ।

सर्वभूतगुणैर्युक्तं नैवं त्वं ज्ञातुमर्हसि । मयैतत् कथितं सम्यक् तव मूर्त्तिचतुष्टयम् ।

१२८४

अहं हि जीवसंज्ञातो मयि जीवः समाहितः । नैवं ते बुद्धिरत्राभूदृष्टो जीवो मयेति वै ।

अहं सर्वत्रगो ब्रह्मन् भूतग्रामान्तरात्मकः । भूतग्रामशरीरेषु नश्यत्सु न नशाम्यहम् ।

सिद्धा हि ते महाभागा नरा ह्येकान्तिनोऽभवन् । तमोरजोभ्यां निर्मुक्ताः प्रवेक्ष्यन्ति च मां मुने ।

हिरण्यगर्भो लोकादिश्चतुर्वक्त्रो निरुक्तगः । ब्रह्मा सनातनो देवो मम वक्त्रार्थचिन्तकः ।

ललाटाच्चैव मे रुद्रो देवक्रोधादिनिःसृतः । पश्यैकादश मे रुद्रान् दक्षिणं पार्श्वमास्थितान् ।

१२८५

द्वादशैव तथादित्यान् वामपार्श्वं समास्थितान् । अग्रतश्चैव मे पश्य वसून् द्यौः सुरोत्तमान् ।

नासत्यश्चैव दक्षश्च भिषजौ पश्य पृष्ठतः । सर्वान् प्रजापतोन् पश्य पश्य सप्त चक्षुर्धरा ।

वेदान् यज्ञांश्च शतशः पश्यामृतमयौषधीः । तपांसि नियमांश्चैव यमानपि पृथग्विधान् ।

तथाष्टगुणमैश्वर्यमेकस्यं पश्य मूर्त्तिमत् । श्रियं लक्ष्मीञ्च कीर्त्तिञ्च पृथिवीञ्च ककुब्धिं ।